

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: ¼ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: ¼ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 13/25 Ianuarie 1891

Nr. 2

Ateul.

Cadavru rece, alb ca varul,
Icoană moartă de sicriu,
Am admirat tăcerea-ți oarbă
Când rațele așa de viu
Luciau pe degetele-ți strânse
Pe după crucea ce ți-au pus
Creștinii buni, plângând de mila
Biet sufletului tău... Te-au dus
Acum în linistea geroasă,
Sub boltitura criptei reci,
Ca să ascuți cum bat din aripi,
În noapte, negrii lilieci.
Ear' inima ce-odinioară
Se îndoia de Dumneșeu
De ghiara morții sugrumată-i —
Tu, fără graiu, tu rabđi mereu!?

Odată 'n an se va deschide
Scrișnind țiftina negrei uși,
Creștinii buni veni-vor earăși
Să plângă pentru cei supuși
De-acuma liniștei de moarte.
Să plec genunchii 'n rugăciuni,
Mirosul greu de muceșeală
Și praf se lasă pe cununi,
Cădelnițând preotul cântă,
Tămâia arde sfișrând...
Pe crucea de argint o rază
Să joacă vesel strălucind...
Și tu ateu, fără sfișală
Ești liniștit acum și taci?
Cu gându-ți uriaș, din scânduri
Tu nu mai poți să te desfaci?
Să-ți scuturi oasele sêcate,
Cu dinții tăi rânjind din os,
Nu poți să rupi păreții criptei?
Să eși din umbră; furios
Să dai cu pumnii 'n boltitură
Să sboare peatra huruind
Pe capetele 'n închinare;
Ear' tu, puternic tremurând
Din fâlcile fără de carne
Să sbieri că: nu e Dumneșeu!?!
Ai fost o umbră, ești nimica —
Căci fără graiu, tu rabđi mereu.

Lucreția Suciu.

Notarul Scurtu.

— Tip. —

De Virgil Onițiu.

(Urmare).

În ziua de țirg de săptămână, când vine el
la oraș, e bucurie mare în Israil.

Unul după altul se străcură setoșii din oraș
precum Ilie Zgăria, diurnist la avocatul Vaideelu,
învățătorul Slabu, pantofarul Flămându și alți pa-
trioți de seama lor, care toți au însușirea, că le
place „nația“ și lumea-albă, mai cu seamă când
nu-i costă nimic.

După-ce s'au adunat cu toții la cărcima „La
Soare“ din suburbii, se începe conversația între
ei cam în tonul următor:

Notarul: Trăească nația! Da ați venit,
lighioanelor? Vedè-v'ăș odată sătui de zămuri!

Toți: (își trag cu ochii și rîd în hohot cu
dinții încleștați).

Notarul; Ședeți, mîi nemernicilor, că știu
c'ati venit să beți, bere-ați păcură; dar' ađi n'am
vreme să vè umplu. Trebuie să mè grăbesc. Lele
cărcimărită! adă două părechi „de fugă“ la pră-
pădiții ăștia!

Pantofarul Flămându: Cine-i prăpă-
dit mîi?

Notarul (cu un dispreț suveran): Ține-ți
gura, — Calapodescule!

Toți (afară de pantofarul): Trăească notarul!
Na-ți-o Calapodescule!

Benchetuiala se începe. Și deoare-ce nota-
rului 'i-e totdeauna degrabă, părechile se urmează
cu o iușeală mare, timpul trece tot atît de iute
și astfel se întemplă, că notarul nu pleacă dela
oraș nici-când înainte de ce s'ar fi înoptat.

Pe la 9—10 ciasuri caii sînt prinși la căruță
și tovarășii încungiură pre notarul, care cu păhare,
care cu vin, care cu sticla cu apă acră în mână
și cântă cu toții cu capul descoperit „Deșteaptă-te
Române“, de se opresc oamenii pe stradă și
ascultă la ei.

Sluga dă biciu la cai. Pantofarul răcnesc
un „trăească“. Notarul se mai întoarce odată din

căruță și le strigă. „pîst! calicilor!“ — acestia răspund care cum pot și dispar în întunecul nopții.

*

Face impresia, că eu aș umbla să-l grăiesc de rău pre notarul Scurtu.

Feresce-mă Doamne de păcatul acesta! Dar' sînt și eu om cu slăbiciuni multe și de aceea îmi place să present și eu pe alții în slăbiciunile lor. De astădată însă voi să fiu echitabil. Căci dacă cineva, apoi abunăseamă notarul Scurtu merită să fie tractat echitabil, merită să-i cunoașteți și alte însușiri, fără de cunoștința cărora, imaginea ce v'o faceți despre dînsul, e falsă.

N'aveți decît să poftiți odată în comuna Zăhan. Puteți merge cu trenul până la orașul L... a, ear' de aci e cale numai de două oare cu trăsura, drum bun de țeară, încât mergi ca pe șine.

Comuna nu-i prea mare, are 280 de fumuri, dar' oamenii sînt mai presus de toate cinstiți. Și parte mare a meritului că sînt așa, este a notarului Scurtu, care își cunoaște tot satul, chiar și pre Țigani.

Ear' cunoștința lui nu este de a se înțelege la cele din afară, ci la cele din lăuntru. El le cunoaște familia, aplecările și apucăturile și are nisce ochi vrednici de un detectiv din Londra. Se întemplă, — odată ori de două-ori pe an, — ceva în comună, vr'un furt, vr'o bătaie, vr'un act de răsunare, — el se informează numai decît asupra felului crimei, ține seamă de casa unde s'a săvîrșit, de legăturile ei dușmănesci și prietenești, și nici nu mai întrebă, asupra cui are prepus păgubășul, ci trimite pe pîrgarul oblu la cutare și cutare să-l aducă la notarul. Și hoțul e prins gata. Când i-se uită odată notarul în ochi, nu-i hoț pe lumea lui Dșeu să nu mărturisească; ear' dacă a mărturisit, n'are cum mai rămănea în Zăhan; ori că se îndreaptă, ori ia lumea 'n cap. Notarul îi scie de aci înainte tot pasul și cum greșese, temnița-i are de grije.

Și dacă au Zăhănenii ceva sfînt în lumea asta, este respectul nemărginit față cu notarul. A-i face notarului pe plac, este una dintre ocupațiunile cele mai plăcute în Zăhan. Când sosesci ca străin în comună și întrebi de locuința notarului, te petrece ori-care sătean, în ori-ce treabă ar umbla, până drept casa lui. Căci sciu oamenii, că notarului îi pare foarte bine când are oaspeți.

Ospitalitatea notarului Scurtu este de o potrivă pentru toți. Față cu Români e ospital notarul, fiindcă sînt *români*, față cu străinii, fiindcă sînt *străini*.

Asemenea și în treburi naționale notarul Scurtu e om la locul seu. Face ce poate pentru

ori-ce impuls dat de centrele naționale și urmat și de alți oameni. Nenorocirea este, că el își face curat numai datorința cu asta, firea lui pesimistă și prepuelnică totdeauna trage la îndoială ori-ce succes dela întreprinderi noue. El face, ca să nu țină oamenii, că nu-i „bun român“, cea mai mare ofensă ce i-s'ar pute aduce.

(Va urma).

Rip van Winkle.

Din schițele lui **Washington Irving**. — Traducere din englezesc

de *Silvia P. Barcianu*.

(Urmare).

Fiiul seu Rip promitea a moșteni împreună cu hainele cele vechi și obiceiurile tatălui seu. De regulă îl vedeai alergînd ca un puiu de găină în giurul mamei sale, îmbrăcat în nisce pantaloni rupți și largi, de ar fi putut căde din pod în ei, și cari, după alte păcate, îl mai dau și de osteneala să 'și-i ție ridicăți, precum fac cucoanele, când e timpul noroios.

Toate acestea însă pre Rip van Winkle nu-l turburau; el era unul dintre acei muritori fericiți, care iau lumea întregă drept jucărie, mîncă pâne albă sau neagră, după-cum se nimeresce, și mai bucuros mor de foame, decît să lucreze, ca să-și agonisească ceva, fie cât de puțin.

Dacă ar fi fost după el, 'și-ar fi trăit traiul fluerînd, dar' nevasta sa neîncetat îi cânta la urechi, că e un leneș și că nepăsarea lui o să-i ruineze cu desăvîrșire. Dimineața, la prînz și cât era noaptea gura ei nu-i mai tăcea, ear' el nu putea face și nu putea țice nimic, fără-ca să provoace din nou reînceperea certei.

Rip avea un mod foarte simplu de a răspunde la astfel de predici, și prin deasă întrebuintare felul acesta de a răspunde i-se prefăcù în a doua natură. El ridica din umeri, da din cap, căsca nisce ochi mari, dar' nu țicea nimic. Nu o nimeria însă nici așa, căci nervele cucoanei se iritau tot mai tare, astfel că bietul om în cele din urmă prefera să-și petreacă timpul undeva departe de casa sa, — dealtcum locul cel mai potrivit pentru astfel de bărbați.

Singurul prieten al lui Rip, între cei de casă, era cănele Lupu, tot atît de necăjit și chinuit ca și stăpînul seu, fiindcă cucoana van Winkle vedea în ei nisce tovarăși de lenevie; și mai ales la Lupu se uita cu ochi răi, fiind convinsă, că el este cauza deselor eșiri ale stăpînului seu.

Adevărul e că, în ceea-ce s'ar țice la un căne crescere, simțire și mai ales curagiu, Lupu putea servi de model; dar' unde e curagiul, care se poată da piept cu săgețile unei limbi de femeie

atât de agere? În momentul când Lupu pășia preste pragul casei toată energia lui era perdată, coada îi cădea la pământ, sau îi-se încârliga între picioare; el se târia furișându-se pelungă păreți, cu aerul unui făcător de rele și aruncând din timp în timp câte o privire sficioasă înspre coana van Winkle, ear' la cea mai mică mișcare a măturii sau a lingurii de supă, el o tulia pe ușe afară cu o repeđiciune ne mai pomenită.

Lui Rip van Winkle îi mergea tot mai rău, cu cât anii vieții sale conjugale se sporiau; un temperament iute nici-odată nu se îmblânđesce cu vârsta, și o limbă ascuțită este singura unealtă, care prin vecinică întrebuițare devine tot mai ageră.

De câte-ori era alungat de acasă el gășia mângăiere cercetând un așa numit club, compus din înțelepții, filosofii și din alți perde-vreme ai satului; ei își țineau adunările pe o bancă dinaintea unei cârcime mititele, care avea drept firmă un portret stacogiu al Maiestății Sale George III. Aici se dedaseră ei să șeadă la umbră ăile întregi de vară, povestind fără de nici o grije, câte și mai câte nimicuri întemplate în sat, sau istorisindu-și povesti anoste, fără sfirșit și fără înțeles.

Ar fi meritat într-o adevăr să dai bani, ca să poți auđi profundele discuțiuni ce se încingeau din când în când, dacă din întemplantare le cădea în mâni te miri că ăiar vechiu, uitat aci de vre-un călător; apoi cu ce aer sərbătoreasc se grupau în giurul lui van Bummel, și cum, fără de a clinti din ochi, ascultau ceea-ce le citea acest om mic, vioiu și strașnic de învățat, atât de învățat, încât nici cel mai încâlcit cuvânt din dicționar nu-l putea aduce în perplexitate. Unde mai pui gravitatea cu care în urmă toți ceialalți desbăteau în fel și chipuri evenimente întemplate acum trei sau patru luni, ba poate chiar acum un an!

Diversele păreri ivite în aceste conferențe erau apoi supuse asprei controle ale lui Nicholas Vedder, chiaburul satului și stăpânul cârcimei amintite mai sus.

Chiaburul nostru ședea de dimineța și până în noapte dinaintea cârcimei sale, la umbra unui pom stufos, mutându-se din loc după-cum se muta și soarele, astfel că vecinii după mișcărilor lui puteau să cunoască tot atât de precis ce oră este, ca-și-când s'ar fi uitat la un orologiu de soare. Este adevărat, că el era scump de tot la vorbă, dar' luleua nu o lăsa nici pe un moment din gură. Asta însă nu împedeca, ca aderenții lui (și ce om mare nu-și are aderenții sei?) să-l înțeleagă pe deplin, citindu-i din ochi părerea ce o avea. Așa d. e. dacă din cele-ce se citeau ceva îi displăcea,

atunci pipa lui scotea nori de fum scurți, repeđi și groși, dacă din contră scirile erau după placul lui, el sorbia fumul încet și cu tignă, și-l slobođia în nourași lini și luminoși; ear' câte odată luând pipa din gură și lăsând fumul aromatic să-i joace pe la nas da din cap cu gravitate în semn de cea mai perfectă aprobațiune.

Dar' chiar și din această fortăreață nefericitul Rip fu în cele din urmă alungat prin teribila sa soție, care ca un trăsnet din senin căđu asupra adunării atât de pacinice, numind pre toți membrii ei oameni de nimic.

Nici chiar Nicholas Vedder, această augustă persoană, nu rămase cruțat de înveninata limbă a acestei Xantipe, care fără leac de cruțare îl învinuă, că el, și numai el, încuragiază pe bărbatul ei la toate năravurile și apucăturile cele proaste.

Sirmanul Rip în cele din urmă ajunse la desperare și singurul mijloc de a se scăpa de lucrul câmpului și de cigăliturile nevastei era, de a-și pune pușca pe umăr și de a umbla haimana prin cele păduri.

Acolo se punea câte odată să șeadă la rădăcina vr'unui arbore, împărțind provisiile ce le avea în straiță cu Lupu, cu care el simpatiza ca cu un tovarăș în suferințe.

„Sirmane Lupule“, îi ăicea el, „stăpâna ta îți face ăile fripte, dar' fii pe pace, dragul meu, cât timp voiu trăi eu, nici-odată tu nu vei simți lipsa unui prieten“. Lupu da din coadă și se uita cu ochii plini de inteligență în fața lui, și dacă este cu puțință ca câinii să aibă milă, atunci eu într'adevăr cred, că el din toată inima îl recompensa cu același simțământ.

Odată, la una din excursiunile lor obicinuite, — era o ăi frumoasă de toamnă, — Rip se urcase, dus de gânduri, sus, sus pe unul din vîrfurile cele mai înalte ale muntelui Kaatskill. El se afla pe deplin în apele sale: la vênatul de iepuri, și singurătatea mută răsuna puternic de pocnetul puscei sale. Ostenit și abia mai răsufând el se trânti, coala cătră seară, pe o colină verde, acoperită cu flori de munte, și care încorona marginea unui abis. Prin luminișul de printre crengi, Rip putea să cuprindă cu privirea întreg ținutul întins și păduros dela picioarele lui. Colo la marginea orizontului se zăria mărețul Hudson, care în cursul seu lin și maiestos oglindia sau vre-un nuor purpuriu, sau pânđele unei șaici, ce plutia a lene pe luciul apelor sale, pentru-ca să se peardă în cele din urmă cu încetul printre munții depărtați.

(Va urma).

Remediul cel nou în contra tuberculozei.

(Cu portretul Drului R. Koch).

O veste extraordinară, îmbucurătoare, străbătută înainte de aceasta cu vr'o câteva luni continentul nostru dela un cap până la celalalt, și-și află răsunetul chiar și colo departe preste Oceanul-atlantic, la termii Lumei noue, — vestea, că un profesor berlinez ar fi aflat în sfârșit mijlocul sigur de a combate una din cele mai înfricoșate și mai haine boale, tuberculosa (oftica, boala uscată), care de atâta vreme, fără milă repune atâta mar de vieți omenești. La primul s'au făcut în această privință, o întreagă „migrațiune de popoare“ se îndreptă spre capitala Germaniei, parte în-

vătăți, care voiau să cunoască mai deaproape tainele noiei descoperiri, atât de importante din punct de vedere științific, parte medici, care voiau să dobândească o probă din noul remediu, pentru-ca să-l încerce asupra pacienților lor, parte bolnavi, care în fine sperau să fie mântuiți din ghiarele boalei nemiloase, ce le seca cu desăvîrsire puterile. De atunci și până aci au trecut timp la mijloc, valurile primei agitațiuni și iritațiuni s'au liniștit, așteptările prea exagerate s'au mai redus, și raționamentul rece au început să ia locul entuziasmului, care turbura încâtva judecata liniștită. Deși în urma acestora lucrurile au fost reduse la dimensiuni mai puțin uriașe, totuși rămâne netăgăduit faptul, că descoperirea lui

Koch asupra naturii, propagării și tractării boalei tuberculoze și a boalelor infecțioase preste tot, este unul din cele mai mari și mai importante progrese, ce a făcut știința medicală. Dar' nu numai asupra științei medicale se resfrânge lumina noiei descoperiri, ci, având în vedere că, boalele infecțioase și epidemice mai ales, influențează asupra fericirii și nefericirii a mii și mii de indiviși, a mii și mii de familii, prin urmare asupra buneii stări a popoarelor, o descoperire, care arată cum acele boale se fie combătute cu succes, își trimite rațele sale binefăcătoare departe preste marginile înguste ale specialității de medicină și devine de interes general social și omenesc.

Dr. Robert Koch.

De secolii cele mai alese spirite s'au ocupat să afle mijloace, prin care să combată efectele dezaastroase ale boalelor epidemice, ca cholera, bubatul, lingoarea, anghina etc. și ale celor epizootice ca bubatul oilor, antrax (boala de splină) la vite ș. a., dar' toate aceste încercări au fost zadarnice, pentru-că putea cunoaște nici natura lor și prin urmare nu era nici cu puțință a afla remediul, prin care cu siguranță să le poți combate. Pe la începutul secolului nostru medicul englez Jenner aflase mijlocul de a preserva

pre oameni în contra periculoasei boale a bubatului prin inoculare (altoiore) de materie de bubat, luată dela vite sau dela alți oameni, eară înainte de aceasta cu vr'o 15 ani învățatul francez Pasteur află mijlocul de a preserva prin inoculare vitele în contra boalei de splină, și înainte cu câțiva ani mijlocul de a preîntîmpina tot prin inoculare grozavul pericol, la care e supus acela, care e înmușcat de un câne turbat. Dar' toate aceste însemnate progrese în tractarea boalelor infecțioase, adecă a celor-ce se prind dela unul la altul, au fost mai mult rezultatul unei încercări, geniale fără îndoeală, dar' lipsite de basa sigură, pre care o dă cunoștința adevăratelor cauze ale acestor boale.

Meritul cel mare de a fi făcut aici

lumină, de a fi arătat, care este cauza adevărată a boalelor infecțioase, modul cum ele se propagă și cum se poată fi cu succes combătute, este al profesorului Dr. Robert Koch, al cărui portret îl prezentăm aci cititorilor noștri.

Pe la începutul jumătății a doua a secolului nostru constatară învățații că, ori unde se află vr'un corp animalic în descompunere sau putrejună, unde se ivesc anumite boale infecțioase, se află și mulțime nenumărată de organisme foarte mici, care s'au aflat în fine a fi plante, înrudite deaproape cu bureții, care compun mușcăiul, rugina și tăciunele grăului, cucuruzului ș. a. Din aceste constatări însă nu se putea trage concluziunea,

dacă acele micro-organisme numite și microbi se dezvoltă numai mai în urmă în organismul bolnav, fiindcă astfel își aflau într'însul condițiile priincioase pentru propria lor viață și propagare, sau dacă tocmai ele sînt, care, încuibându-se în organismul sănătos, produc boala anumită infecțioasă.

Cercetările lui Koch au adus în cele din urmă deplină lumină în această direcțiune, căci dînsul a fost, care mai înainte pe la anul 1875 dovedi a avea, că boala vitelor, antrax, este o boală infecțioasă, care se produce prin un anumit microb, *Bacterium Anthracis*, că bacteriul acesta se sporesce, asemenea ruginii și tăciunelui, prin nise seminte de o extremă micime, numite spore, și că bacteriul sau sporele lui transplantate asupra unui organism sănătos, produc fără greș aceeași boală. Prin ingenioase procedări și experimentări el reuși să izoleze bacteriile, dintre cari de regulă se află mai multe specii în același organ bolnav, și se le cultive curate pe anumite substrat, pentru-ca experimentarea cu ele să fie și mai perfectă și condițiunile lor de viață și efectele asupra organismului să se poată studia cu toată siguranța. Astfel îi succese mai târziu la anul 1882 să constate și să izoleze bacteriul sau bacilul tuberculozei, care totdeauna se află în sputele celor bolnavi de această periculoasă boală, și la anul 1883 când se ivi earăși cholera în Asia-Mică și în Africa-de-Nord, prin cercetări făcute la fața locului, în Indii, pepiniera cholerei, se arete că, totdeauna în excrementele celor bolnavi și în conținutul mațelor celor morți de cholera, se află un microb particular, în forma unei virgule, bacilul cholerei, și prin inoculări (altuiri) făcute cu microbii izolați ai tuberculozei și ai cholerei, a reușit să producă totdeauna în organismul altcum sănătos boala tuberculozei și a cholerei. Astfel a dovedit a avea, că și tuberculoza e boală infecțioasă și a arătat cum ea se poate transplanta dela unul la altul. Prezența de bacili s'a constatat apoi și la bubat, lingoare, la anghină, la cangrena ranelor în spitale prea impopulate pe timp de război, cu un cuvânt la cele mai multe boale infecțioase. Această constatare odată făcută, e ușor de înțeles, că boalele infecțioase ni-se înfățișează în o lumină cu totul nouă, dar' că este dată și puțința de a le vindeca. Precând însă la început se credea, că prin inoculațiunile de anumite materii se introduc în organismul inoculat alte specii de bacili, cari sporindu-se detrag celuilalt hrana și condițiile de existență și astfel îl face să dispară, și cu el și boala, pe atunci din cercetările lui Koch reese, că materia, care prin inoculare împiedecă dezvoltarea bacililor boalei infecțioase, e numai un product al preschimbării materiilor prin bacili în organele infectate de ele. Aceste produse particulare, necunoscute încă în compoziția lor intimă, dar' extrase după un metod particular prin glicerină, sînt aceea ce se numesce limfa lui Koch, remediul, căruia, inoculat fiind sub piele, i-se atribue puterea de a preserva organismul în contra infecțiunii, a-l face imun, cum se dice cu terminul tehnic, sau a împedeca dezvoltarea mai departe a bacililor în organul de mai nainte infectat.

Tot prin cercetările lui Koch s'au putut constata cu siguranță, ceea-ce mai nainte era o părere, asupra căreia mai încăpea discuțiune, că adevărat nu numai tuberculoza pulmonară (oftica, boala uscată), a gîtlejului, a mațelor (tuberculoza miliară), ci și a pelei: Lupus, a încheeturilor și a ghindurilor (scrofulele), toate sînt același fel de boală, produsă prin același bacil.

Inoculările făcute cu limfa lui Koch sub pelea oamenilor sănătoși produce la dînsii precum și la oamenii bolnavi de altă boală, anumite simptome, care diferesc de cele observate la cei infectați de tuberculosă. A avea

la cei bolnavi de Lupus s'a constatat, că limfa inoculată influențează mai înainte asupra părților bolnave, făcînd să se concentreze sângele mai ales în ele. După aceasta urmează fiori de friguri, urcarea temperaturii la 39, ba chiar la 40 și 41° C., greață, aplecare spre a vîrsa și o spuzătură pe piept ca de vîrsatul mîrunt. Trecînd vr'o 12 oare, frigurile scad și bolnavii se simt mai bine, ear' umflăturile tuberculoase se desfac de țesătura sănătoasă, se uscă și cad. Dacă procesul e tot același și la ftisia sau tuberculosă pulmonară nu se poate încă dice cu siguranță, pentru-că până acum materialul experimental nu e deajuns pentru a face conclusiuni generale. Dar' din cele observate la Lupus, se poate cel puțin afirma, că este cu puțință, ca tuberculoza să fie vindecată, după-ce prin inoculație cu limfa s'a constatat începutul boalei. Fiînd ftisia pulmonară înaintată, nu mai poate ajuta nici limfa lui Koch. —

Koch este născut la anul 1843 în Clausthal, renumit oraș montanistic în Germania, ca fiu al unui funcționar superior montan. După-ce studiă medicina în Göttingen (1862—1866) sub conducerea vestitului anatom Henle, unul dintre cei d'întei, care a susținut, că boalele infecțioase sînt produse ale unui parazit vegetal, se făcî medic secundar al spitalului din Hamburg, de aici trecu la practica de medic în orașelul Langenburg și mai târziu deveni fizic cercual în Rackwitz și Wollstein (1872) în Posnania. În aceste orașele și-a făcut experimentele sale memorabile asupra inecțiunii prin *Bacillum Anthracis* (1876), în urma cărora la mijlocirea profesorului Cohn din Breslau au fost la 1880 chemat la Berlin, ca membru ordinar în consiliul imperial pentru igienă, și apoi la 1885 profesor de bacteriologie și director al institutului de bacteriologie, care tocmai prin el a ajuns la importanță sa deosebită.

Care va fi rezultatul final al cercetărilor nu se poate prevedea, de pe acum însă se poate dice, că numele lui Koch va fi unul din cele mai binecuvîntate, căci el a pus fundamentul sigur pentru o lucrare hotărîtă și cu plan în combaterea boalelor infecțioase. Cu drept cuvînt dice dar' ministrul prusian de culte Gossler despre Koch, în ședința camerei dela 29 Noemvrie: „Cînd voiu părăsi oficiul meu, cel mai plăcut suvenir îmi va fi, că mi-a fost dat să netedeșc căile unui bărbat ca Koch. Eu cred, că patria poate fi fericită a numi pre un astfel de bărbat între fiii sei“.

Biserică, școală, educațiune.

— **Despărțirea ierarchică decătră Sêrbi.** „Biserica și Școala“ primesce din Budapesta scirea, că Curia regească a decis prin sentență despărțirea ierarchică în procesul intentat decătră frații noștri Români din comuna Pojejena-română în contra ierarchiei sêrbe, recunoscîndu-se drepturile și pretensiunile Românilor la averea bisericească-comună. Curia a decretat împărțirea acestei averi în proporțiunea numerică a sufletelor.

— **Predicatori ambulânți.** După-cum ne vestesce „Candela“, foaie bisericească din Bucovina, o conferență pastorală din protopopiatul Rădăuți a propus să se recerce consistorul arhiepiscopesc al Bucovinei să creeze 4 posturi de predicatori ambulânți. Misiunea lor va fi, ca prin cuvîntări în biserică se combată alcoholismul foarte răspîdit între poporațiunea rurală, destrêul în viața ei, și pe de altă parte se paralizese acțiunea predicatorilor străini.

Literatură și știință.

— **Memorialul Archiepiscopului și Metropolitului Andreiu baron de Șaguna, sau luptele naționale-politice ale Românilor, 1846—1870.** De *Nicolae Popoa*, archimandrit-vicar arhiepiscopesc. Tomul I. Sibiu, Institut Tipografic, societate pe acții, 1889.

Un frumos volum de XIV + 408 pagini, apărut de curînd, care, după-ce în o scurtă prefață ne vorbesce

despre însemnătatea istoriei în general, despre însemnătatea ce ea are mai în special pentru deșteptarea și cultivarea conștiinței naționale, și după-ce arată necesitatea adunării materialului pentru o istorie a noastră proprie, face câteva reflexiuni comparative asupra stării noastre politice-bisericesci din trecut și din prezent, pentru a trece la însuși „Memorialul“, din care ni-se înfățișează de astădată preste 150 documente în limba română, latină, maghiară și germană. Aceste documente deși, după-cum titlul cărții arată, sînt grupate numai în giurul persoanei Marelui Metropolit *Andrieu Șaguna*, totuși ne oglindează viața națională, politică, socială, bisericească și culturală a poporului român în anii 1846—1850, pentru-că în adevăr acest bărbat în centrul acelei vieți a stat. Vr'o 28 dintr'însele privesc mai deaproape cestiunea faimoasei *Catarina Varga*, — cestiune căreia, în urma acestei publicațiuni, pare-ni-se că cu anevoe i-se va mai pute da vr'o înfățișare nouă, — vr'o 4 privesc mai în special cestiuni bisericesci-școlare (înființarea unei academii române de drepturi din partea statului și desfacerea ierarhiei române ortodoxe de cea sârbească), ear' restul se ocupă cu marea cestiune politică-națională a Românilor din acei furtunoși și vecinic memorabili ani, începînd cu *adunarea dela Dumineca Tomii din Blaj*, și încheiînd cu „*representațiunea deputațiunii către minister despre starea presentă a națiunii române*“, dela 10 Ianuarie 1850.

Mai multe din cele cuprinse în „Memorial“ au fost publicate și mai înainte în alte scrieri (d. e. în: „Die Romanen der oesterreichischen Monarchie“, de Tr. Laurianu; în „Istoria Românilor din Dacia-superioară“, de Al. Papiu Ilarian; în „Biografia arhiepiscopului și metropolitului Andreiu baron de Șaguna“, de Nicolae Popea; în „Părți alese din Istoria Transilvaniei“, de George Barițiu, tom. II.; în „Documente pentru limba și literatura română“, de Dr. Ilarion Pușcariu; în „Foaia pentru minte“, „Gazeta Transilvaniei“ și în „Transilvania“, foaia Asociațiunii transilvane), aici însă le aflăm, încât privesce persoana lui Șaguna, pe toate adunate la un loc, însoțite și completate prin altele, care până acum n'au fost publicate.

Legătura între documente se face prin explicări și reflexiuni, câte odată mai lungi, de alte-ori mai scurte ale autorului, sau ale persoanei în giurul căreia se învîrte publicațiunea. Și aceste ne dau mai multe interesante detalii, d. ex. despre începuturile deșteptării conștiinței naționale prin tinerii români din Cluj și Murș-Oșorheiu, dar' chiar și când ele ar lipsi, documentele ele înseși pentru sine vorbesce o limbă destul de elocuentă și ne dau un tablou viu și interesant al situațiunii și al persoanelor active de atunci. Petri de mozaic, cum sînt, ele totuși ne compun o icoană plină de viață despre zelul, capabilitatea, adunca pîtrundere de spirit, stăruința neobosită, trezvia neadormită, iubirea totdeauna gata spre jertfire, cu care unul dintre cei mai aleși din înaintașii nostri *Șaguna*, a contribuit la trecerea norocoasă a nații noastre naționale-politice printre valurile furtunoase ale aceluși timp agitat; ear' pe de altă parte ne arată în lumină vie idealurile, dorințele, aspirațiunile, dar' și grelele lupte ale înaintașilor pentru crearea unei sorți mai blînde a mult cercatului nostru popor.

Multe din dorințele de atunci au trebuit să fie în urmă abandonate, multe din aspirațiunile acele nu s'au realizat, multe din jertfele aduse de fiii poporului nostru au dobîndit drept rîsplată uitarea, ca se nu dîcem un cuvînt mai aspru, dar' sîmînța aruncată atunci a încolțit, a dat nascere unui pom plin de viață și a pus temelul pentru o *tradițiune* în lucrarea ulterioară pe terenul vieții noastre publice. Multe din situațiunile de atunci, pre care ni le înfățișează „Memorialul“, se potrivesc aproape tocmai pe tocmai cu unele situațiuni de ađi și desvoltarea în general a lucrurilor de atunci seamîna cu mersul lucrurilor

de ađi, astfel că, studiîndu-le mai deaproape, putem și noi trage multe învățături folositoare despre cele-ce ar fi de făcut sau de întrelăsat.

Lucrurile prea interesante, cuprinse în „Memorial“ ne-ar ispiti să reproducem ceva dintr'însul, dar' renunțăm la această plăcere, pentru-că în adevăr nu am scî unde să începem și unde să încetăm. Ne mîrginim deci a sfîtuți pe ori-cine, care se interesează de trecutul mai apropiat al poporului nostru, să nu pregete a citi acest „Memorial“. Desigur va afla într'însul multe lucruri instructive și de interes. Și, punîndu-l de a mîna, credem că în fiecare cititor, ca și în noi, se va produce legitima așteptare după *continuarea* pusă în vedere a „Memorialului lui Șaguna“.

— **Școala Română**, revistă pedagogică pentru interesele institutelor de învățămînt la Români și pentru organele lor, edată și redactată de cunoscutul bărbat de școală Vasile Petri, după o încetare de câțiva ani, a început să reapară dela anul nou încoace, în tipografia „Aurora“ A. Todoran din Gherla. Eșind la 8, 18 și 28 a fiecărei luni în numere de câte o coală, cu prețul de 4 fl. pe an, va publica tractate teoretice din sfera pedagogiei, didacticei și metodice; lecțiuni practice din toate obiectele de învățămînt; informațiuni privitoare la progresele, reformele și îmbunătățirile făcute pe cîmpul școlar; corespondențe; materii din domeniul științelor, menite a complecta studiile învățătorului și înstrucțiunea din școală, sciri școlare; varietăți, bibliografie.

— **Din publicațiunile Academiei române** au apărut: *Nunta la romani*, studiu istoric-etnografic comparativ, de S. Fl. Marian, membru al Academiei. — **Medicina babelor**, adunare de descîntece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbesci, de Dimitrie Lupașcu, cu un raport de prof. Bîanu, membru corespondent al Academiei. — **Schiță geologică** despre partea sud-estică a Carpaților Pocuței și ai Maramureșului, de Hugo Zapalovicz, dare de seamă de Gr. Cobălcescu, membru al Academiei.

— **Revista iașiană „Contimpuranul“**, sub direcțiunea dlor I. Nădejde și V. G. Mortzun, va înceta de a mai apăre, spre a face loc unei reviste-literare-scientifice, sub direcțiunea cunoscutului critic Ioan Gherea. Revista cea nouă va cuprinde pe lună 76 pagine.

Vaccinul tuberculosei. Dr. V. Babeș, savantul director al institutului bacteriologic din Bucuresci, care cu atât succes urmăresce interesantele sale cercetări asupra bacteriilor, e pe cale a descoperi și materia vaccinului în contra tuberculosei. Această materie o extrage din sângele de pui tuberculoși. Experimentele făcute până acum sînt foarte satisfăcătoare.

— **Economia agricolă** este titlul unei reviste, ce a început se apară în Bucuresci, ca organ al societății centrale de agricultură din România.

Teatru, musică și arte preste tot.

— **Rozamunda**, dramă istorică de *I. Leonescu*, societar al Teatrului național din Bucuresci, s'a reprezentat pe scena acestui teatru la 18 Decembrie a. tr. în rolurile principale cu actorii: Aristița Romanescu (Rozamunda), Manolescu (Elmilki) și Nottara (Alboin). Despre piesă dîce cunoscutul scriitor Gion, că este „o lucrare de merit; versuri frumoase, p'alocurea împestrițate; limbă colorată și puternică; avînturi, care nu sună a falș“.

— **Comitetul teatrului din Iași**, a numit o comisiune de oameni cu cunoscințe artistice și literare, compusă din domnii: *Anton Naum*, *A. D. Xenopol*, pro-

fesor la universitate. *N. Volenti*, poetul „Icoanelor din viață”, *Xenofon Gheorghiu*, *V. G. Morțun*, redactorul literar dela „Contemporanul”, cu scop de a contribui la îmbunătățirea repertoriului, de a censura atât fondul, cât și forma pieselor ce se pun în studiu, și de a sprigini cu sfaturile lor însași interpretarea pieselor decât artiști.

Tot același comitet a pus bazele unei biblioteci speciale de scrieri relative la arta dramatică, dispunând formarea unui catalog sistematic al tuturor pieselor, care se află în repertoriu, și luând măsuri pentru a aduna tot ce s'ar pute găsi ca scriere interesantă, relativ la teatru.

— A apărut de sub tipar „Sërboaica”, pentru voce și pian, de distinsul gitarist Năstase Ionescu. Doritorii se pot adresa la d. Gebauer, București. Prețul 1 leu și 50 bani.

Economie.

— Comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului”, va distribui și în anul present în mod gratuit semințe de napi și trifoiu membrilor, cari în anii trecuți nu s'au folosit de acest beneficiu și se oferă a mijloci procurarea de semințe bune de napi și de trifoiu și pentru nemembri. Pentru semințe a se adresa la comitet până la 10 Februarie a. c. — Același comitet va distribui și în anul curent în mod gratuit surcei de altoit de mere pătule și de pere pargamute târđii. Cererile sânt a se înainta până la 10 Februarie. Expedarea mlădițelor se va face la 1 Martie. Cari nu sânt membri ai reuniunii încă pot căpeta surcei de altoit, dar' au să refundeze speșele de transport.

— Comisiunea regnicolară-floxerică având în vedere, că particularilor numai în cele mai rare casuri le va succede să dobândească rezultate adevărate în combaterea floxerei, a hotărît să propună ministrului de agricultură înființarea de tovărășii pentru acest scop. Ministrul actual ungar de agricultură, aprobând această propunere, a dispus a se face un model de statute pentru tovărășiile, ce au a se înființa, și le-a și trimis dimpreună cu o circulară tuturor reuniunilor pentru promovarea agriculturii din țeară. Cu provocare la Art. L. 37 ex 1875, în circulară sânt indicate acele puncte, care la stabilirea statulelor tovărășiei necondiționat au să fie luate în considerare. Aceste sânt: firma și rezidența tovărășiei, timpul pentru care se face tovărășia și subiectul tovărășiei; mai departe condițiile pentru primirea membrilor și eșirea lor din tovărășie, cuotele cu care fiecare membru participă la dînsa, metoda de bilanțare, organizarea direcțiunii și a consiliului de supraveghiere, modul de reprezentare a firmei și țoate modalitățile, care privesc adunările generale. Ministrul provoacă în sfârșit pe reuniuni ca, observând în cercul lor de activitate vr'o mișcare în favorul întemeierii unei astfel de tovărășii, să-i facă imediat raport, ca se poată dispune cele trebuincioase pentru realizarea scopului.

De toate și de pretutindeni.

— Balul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu”, arangeat în 9 Ianuarie v. a avut, ca și în anii trecuți, o reușită splendidă, menținându-se la înălțimea celor dinteu baluri de elită. Lume multă, toalete frumoase și întocmite cu deosebit gust, petrecere foarte animată, care s'a susținut neștirbită până la 4 oare dimineața. Dintre onorațiilor străini am vedut pe Excelența Sa comandantul de corp baron Szveteney, generalii bar. Waldstätten, bar. Pach și generalul de honveđi Say, primarul orașului de Hochmeister, ș. a.

— **Earnă grea.** Din cele mai multe părți ale Europei-de-mijloc, sosesc sciri despre ninsori, cari intrerup comunicațiunea, despre viscole și ger. Astfel se raportează despre viscole cu zăpadă la Pesta și Dobrițin, despre intreruperi de comunicațiune prin Stiria, despre ger nemai pomenit prin Spania, Franția-de-Sud, Italia-de-Nord. Marea baltică e acoperită cu gheață, la gura Elbei comunicațiunea deveni periculoasă prin sloii de gheață; Lacul Leman (Boden) și chiar portul dela Bordeaux a înghețat.

— **Influența** a apărut de nou în orașul Caracal în România. Vr'o 60 soldați sânt bolnavi.

— **Telefon în biserică.** În orașul Birmingham din Anglia a decis comunitatea să aplice telefonul și în biserici, pentru-ca predica să se poată transmite și în case private. Această inovație este însă făcută numai în favorul bolnavilor, care nu pot merge la biserică, nu însă în favorul celor leneși, care nu vor să cerceteze biserica.

— **Nou sistem de a-și încălđi odăile.** În America s'a încercat în unele orașe cu succes sistemul de a încălđi casele dela un loc central, asemenea răspândirii gazului din gazometru pentru iluminare.

— **Interesantă statistică.** Prin adunarea datelor trebuincioase se constată, că în rășboiul german-francez din anul 1870—71 s'au împușcat din partea germană vr'o 30 milioane de gloanțe de pușcă și 362,000 gloanțe de tun. Fiind numărul Francezilor căduți evaluat cu 35,000 feciori, vin pe un Francez mort 800—900 gloanțe, între care nu sânt numărate și cele de tun.

— **Curiosități americane.** Mai astă vară se povestea, că un inventios ospetar din California, care își are ospetăria sa pe drumul ce duce dela Sta-Cruz la San-José, își croise în trunchiul scorburos al unui arbore uriaș cu circumferența de 29 m., precum se află prin acele părți, un hotel cu două săli mari, una parterre și alta în etagiu, cu mai multe odăi mici prin arborii din apropiere și cu sală recoroasă de conversație, formată din tulpinele agățatoare ale lianelor, ce se întindeau de giur împregiur.

Pentru-ca se remână lucrul bine echilibrat, unii din locuitorii tot atât de ingenioși din partea opusă a Americii-de-Nord, de prelungă lacul *Michigan*, s'au hotărît să construeze un hotel *de sticlă pe fundul* acestui lac. Hotelul va conține o sală mare de prânđ și de concert, o restaurațiune și o sală de biliard. Ca să poți ajunge înjos, te vei scobori pe o scară, aședată în un tub mare de sticlă, sau cu ajutorul unei macarale. Iluminația se va face prin electricitate. Astfel, prânđind sau jucând acolo biliard la răcoare, vei pute totodată să te desfătezi observând prin părății de sticlă viața pescilor și altor vietăți din adun-cimile apei.

Cronica săptămânei.

— **Proiectul de lege pentru asilele de copii** a început să fie pertractat în dieta din Budapesta. Referentul Hagara, accentuând că proiectul întesce la desvoltarea aptitudinilor morale și intelectuale ale copiilor și că face cu putință învățarea limbei statului în vîrșta cea mai fragedă, arată că prin asilele de copii se pune baza pentru o Ungarie maghiară mai frumoasă. Ministrul de culte Csáky relevând înainte de toate, că Ungaria prin crearea legii pentru asile, ar premerge în această privință celorlalte state din Europa, insistă a arăta, că asilele înainte de toate ar avé să contribue la delăturarea mortalității celei mari a copiilor sub cinci ani, provenită din lipsa de îngrijire suficientă; susține mai departe că, fără a voi să știr-

bească dreptul celor cu limbă maternă nemaghiară, ar voi numai să ofere privilegiu, ca și acestia să-și însușească limba maghiară chiar de prin asile în decursul jocului, petrecerii și distracției; apoi adaugă că, voind a ajunge la scop, cercetarea asilelor ar trebui să fie obligătoare pentru copiii, ai căror părinți sau tutori nu se îngrijesc în mod suficient de copii. În fine arată, că afară de comune pot fi îndatorate la aceasta comunele, cărora, sub anumite împrejurări prin învoirea ministrilor de culte, de finanțe și de interne se vor pute impune aruncuri, chiar și dacă suma aruncurilor de până acum ar fi ajuns la suma de 20%, ear' unde ceilalți factori n'ar pute face nimic, acolo va face statul asilele și acest drept va fi restrâns numai de interesele statului. — Deputatul sas Filtsch arată, că întrebuintarea limbii maghiare la copiii nemaghiari ar fi o măsură deadreptul de maghiarisare, că dispozițiile despre cualificațiunea îngrijitoarelor de asile ar ținti a face cu neputință aplicarea de concurențe nemaghiare și ca a respândi limba maghiară cu sila, ar însemna numai a provoca antipatie și opoziție cu atât mai vehementă. — În contra proiectului mai vorbiră și deputații sași Salmen și Zay, ear' Mocsáry susține, că mai bine ar fi dacă în locul silei pentru învățarea limbei maghiare, s'ar aplica o astfel de condescendență față cu naționalitățile, încât ele se poată afla dreptate în limba lor, și prin urmare respinge proiectul. Beöthy, care apără proiectul, combatte părerile lui Mocsáry, ca fiind o negațiune a ideii de stat maghiar. — Conte Ferdinand Zichy a adresat o scrisoare deschisă către soții sei de principii dintre magnați, indigitaud cum guvernul preste tot locul încungiuară caracterul confesional al asilelor, și-i invită a lua poziție față cu această parte a proiectului.

În Cislaitania, dieta din Praga a acceptat în a doua citire proiectul despre consiliul cultural al țerii, între aprobările deputaților germani și desaprobarile Cehilor tineri.

— La primirile de anul nou a ministrilor și dignitarilor celor mai înalți, regele *României* a dat expresiune dorinței, ca în anul acesta, care este așa de însemnat în vieța Sa (anul al 25-lea dela suirea sa pe tronul României), să fie liniște, pace și concordie, ca să poată sërba aniversarea de un pătrar de secol ca o mare familie unită, dar' fără daruri și cheltueli mari, căci, adause regele, pentru dînsul darul cel mai prețios ar fi iubirea poporului, ear' răsplata cea mai frumoasă, ca toți să fie convinși, că a făcut și va face tot ce-i stă în putere pentru întărirea și fericirea României.

— Diferențele între Poartă și Patriarhatul ecumenic s'au delăturat prin unele concesiuni făcute din partea Porții, astfel că patriarhul a dat ordin să se deschidă earăși bisericile, care la porunca lui au stat mai multă vreme închise în semn de protestare. Prin aplecarea Sultanului de a împlini justele pretensiuni ale patriarhatului, el a dat o vie dovadă despre grijea ce o poartă pentru binele supușilor sei ortodoksi.

— În America-de-Sud par a ajunge revoluțiunile la ordinea țilei. După revoluția din anul trecut din Brasilia, prin care s'a detronat dinastia imperială de Braganza, introducându-se republica, acum a isbucnit o revoluție în republica Chili. Revoluția a pornit dela flota chilică, care a blocat orașul Iquique și a amenințat capitala Valparaiso. Este temere, că revoluția se va întinde preste întreaga țeara.

Sciri personale.

— Distincțiune. Dl. Dr. Corneliu Diaconovici, directorul dela „Românische Revue“; a fost decorat de Maiestatea Sa Carol I. regele României, cu medalia „benemerenti cl. I.“ pentru meritele sale literare.

— Preșidenții senatelor dela Tabla regească din M.-Oșorheiu: la senatul I. civil: Gavriil Fekete; la senatul II. penal: Iosif Schneider; la senatul III, mixt: Adolf Oberschall, preșidentul Tablei.

— Părintele Simeon Popescu, demisionând dela catedra ce ocupa la facultatea de teologie din București, a fost numit director al bibliotecii centrale a statului.

Parastasul pentru marele donator al școalelor românesce Ioan Iuga de Baci, s'a săvârșit și în acest an, ca și în anii trecuți în ziua numelui său în sărbătoarea Sf. Ioan la 7/19 Ianuarie a. c. dela 9—10 oare în capela din Groaver, Brașov

† Ana Vlassa, n. Poruțu, soția canonicului Eliu Vlassa, a reposat în 16 I. l. în Blaj în vârsta de 70 ani.

† Primatele Ungariei, Archiepiscopul Strigoniului, cardinalul Simor a reposat în 23/11 l. c. în Strigoniu.

† Leo Delibes, cunoscutul componist de opere și operette a reposat la Paris la 17 l. c.

† Henric Schliemann, vestitul explorator al ruinelor și anticităților Troadei a răposat la Neapolea. Născut la 1822 în Neubuckow în Mecklenburg, se dedică la început carierei de neguțator și făcū multe călătorii prin întreaga Europă, mai ales prin Grecia, apoi prin Siria și Egipt și o călătorie în giurul pământului. După-ce își adunase o avere frumoasă se stabilī la anul 1866 cu domiciliul la Paris. Aici se dedică cu totul studiilor archeologiei, al căror rnsultat au fost vestitele descoperiri și desgropări ale ruinelor și anticităților Troadei, precum și ale ruinelor și anticităților dela Mykene și Tyrins din peninsula Morea. Colecția lui de anticități dela Troada (Hissarlik) o a testat-o museului etnografic din Berlin.

† Octave Feuillet, unul din cei mai însemnați și productivi romancieri francezi, reposă la Paris în vîrstă de 70 ani. Născut la anul 1820 la St.-Lô în Nordul Franciei, el s'a dedicat mai întieiu djaristiceii, ear' mai târziu a cultivat aproape exclusiv romanul și drama. El excelă mai ales prin limbă grațioasă și plăcută și prin tendența moralisătoare a scrierilor sale. La anul 1862 fu primit între membrii academiei.

Cruce magică.

			A	A	A			
			A	A	A			
			C	C	D			
D	E	E	E	E	E	E	E	E
L	L	L	L	M	M	M	M	N
N	N	N	O	O	O	O	P	P
			R	R	R			
			R	S	S			
			T	T	U			

Literele acestei figuri sînt a să rîndui așa ca rîndurile corăspunđtoare verticale și orizontale se formeze trei cuvinte, care însemnează:

1. O regină din vechime.
2. Una dintre cele noue muse.
3. O dramă de Teodor Körner.

Corespondența foi.

Sergentului în S. Mulțumim pentru bunăvoință, dar' precum îți spune numele foi noastre versurile nu se mai potrivesc. — Dlui E. București. Numai în extract și în formă prescurtată. — Dlui I. T. în Cluj. Nu e potrivită pentru publicare.